

## **Determining the Relationship among Levels of Hopelessness, Levels of Job Satisfaction and Perceptions of Self-Efficacy of Teacher Candidates**

### **Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeyleri, İş Doyumları Ve Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi**

*( Received 15 July 2014 - Approved 14 September 2014 )*

Ersin Şahin<sup>1</sup> and Abdullah Açar<sup>2</sup>

#### **Abstract**

The aim of this study is to determine the relationship between levels of hopelessness, job satisfaction and perception of self-efficacy and to compare these in terms of some variables. Subjects of the study were student teachers who were studying in various departments of the Education Faculty of Uludağ University, during the 2010-2011 academic year. For data collection, Beck Hopelessness Scale developed by Beck et al. (1974), Job Satisfaction Scale developed by Kuzgun et al. (1999) and Teacher's Sense of Efficacy Scale developed by Tschannen-Moran & Hoy (2001) were used. According to the results, teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores did not vary significantly ( $p>0.01$ ) according to gender, level of monthly income or grade level but they varied significantly ( $p<0.01$ ) according to academic achievement level and department. Also, teacher candidates' self-efficacy scores have moderate level correlation with levels of both hopelessness and job satisfaction ( $p>0.01$ ).

**Keywords:** Educational Sciences, Teacher Education, Teacher's Self-Efficacy

#### **Öz**

Bu araştırmanın amacı Eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyumları ve özyeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre karşılaştırılmasıdır. Araştırmaya, 2010-2011 eğitim öğretim döneminde Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 300 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla Beck Umutsuzluk Ölçeği (Beck ve ark. 1974), Mesleki Doyum Ölçeği (Kuzgun ve ark. 1999) ve Öğretmen Özyeterlik Ölçeği (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyi, iş doyum düzeyi ve özyeterlik algısı puanları arasında cinsiyete, sınıf düzeylerine ve ailenin aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel yönden anlamlı bir fark belirlenmezken ( $p>0.05$ ) akademik başarı düzeylerine ve okunmakta olan bölüme göre anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ( $p<0.01$ ). Ayrıca öğretmen adaylarının, özyeterlik algısı ile iş doyum düzeyleri ve umutsuzluk düzeyi puanları ile özyeterlik algısı arasında orta düzeyde olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı ( $p< .05$ ) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

**Anahtar sözcükler:** Eğitim Bilimleri, Öğretmen Yetiştirme, Öğretmen Özyeterliği

---

<sup>1</sup> Ersin Şahin, PhD is currently an instructor. Contact:Uludağ University Faculty of Education, Department of Education Sciences. Görükle, Bursa, Turkey. E-mail: ersahincan@gmail.com, Tel: +90 (224) 294 2182

<sup>2</sup> Abdullah Açar, MA is currently a research assistant. Contact: Uludağ University Faculty of Education, Department of Education Sciences. Görükle, Bursa, Turkey. E-mail: aabdullah.acar@gmail.com, Tel: +902242942182

## **Introduction**

At the present time, individuals are faced with a life which is full of constraints appearing in every stage of life. These constraints may either help the individual to have the energy to maintain her/his life or use up the individual's energy of life and leave her/him defenseless and weak (Avşaroğ- lu et al.,2005). Individuals become helpless when they do not know how to calm themselves in front of stressful feelings like sadness, anger, or fear (Smith et al., 2009). Individuals should like and enjoy their jobs in order to cope with the problems encountered. Because of this, individuals' levels of job satisfaction can be accepted as indicators of their problem solving skills and mental health (Spector, 1997)

To make the teaching and learning process more effective, it needs teachers to be satisfied with their profession and to enjoy their work. It is advantageous that teachers slightly overestimate their proficiency and efficacy in teaching.

In the literature, job satisfaction is defined differently by different scholars. Job satisfaction is the degree of liking one's own job (Locke, 1983), positive emotional responses that people show about professional life (Sung-Mook& Giannakopoulos, 1994), a dimension that provides for individuals to become happy with and take pleasure from their jobs (Izgar, 2000), symptoms of employees' spiritual status and feelings beside their physical and mental health (Keser, 2005), an individual's judgment about the satisfaction he/she derives from the workplace environment (Motowidlo, 1996), one of the two main aims of an organization (Başaran, 2008), or a positive mood resulting from the person's work experiences (Erdoğan, 1996).

Effective organizations are the ones apprehending that employees' having higher job satisfaction levels are essentially important for the organization's long term benefits (Güçlü, 2001). Because of this, education institutions are expected to meet their employees' needs. Otherwise, it is possible that teachers will have a negative attitude toward their profession and suffer from job dissatisfaction. According to Staw (1984), the effects of an individual's job on physical and mental health may cause anxiety, worry and stress. Unless the individual can find a chance to make his/her case and is supported, s/he may suffer from hopelessness and burnout because of stress (Çokluk, 2000).

The concept of hopelessness is defined as an emotional state arising as a result of a series of negative expectations for the future by Beck et al. (1975), one's describing oneself with negative traits, having negative expectations about the future and accepting her/his negative experiences as unchangeable by Abramson et al. (1989), expectation that bad events and situations will occur and that the individual cannot do anything to change them, also a fundamental cause of depression by Abela and Seligman (2000), and symptoms of unwillingness, weakness, lack of motivation, pessimism , attention deficit and irregularities in life by Ceyhan (2004). In Sarı (2007), it was seen that as level of anxiety increases, positive beliefs about worry and negative

considerations differentiate significantly. At the same time, these beliefs may correlate with perception of self-efficacy concerning to what extent an individual does a job successfully. According to Bandura (2001), although individuals' self-efficacy perceptions do not reflect the truth literally, they have a quite important role in regulating their behaviors and directing their lives. Teachers' perceptions of self-efficacy allow them to notice their beliefs on how successfully they can carry out the learning-teaching process and how satisfactorily they are put into the practices needed to change students' behaviors. Accordingly, the more students' achievement level increases, the more teachers' perception of self-efficacy may change positively. In parallel with this opinion Schunk (2004) states that teachers who have a more positive attitude toward their profession believe more that their students are successful.

### **Aim of the research**

To investigate and compare levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy perceptions of prospective teachers studying in different departments of the faculty of education and to determine the relationships between them.

### **The significance of the research**

Firstly, even if teachers are sufficient in terms of core and pedagogical content knowledge, their becoming effective in the learning-teaching process cannot be expected if they are not satisfied with their jobs or have a positive perception of self-efficacy by feeling hopelessness and anxiety about the future. Examining teachers' job satisfaction, level of hopelessness and self-efficacy perception and revealing relationships between them are thought to be important because it is predicted that results of the research can contribute to improve the curriculums of teacher education programs. In addition, although there are researches on examining some of these variables on working teachers and limited researches examining them on prospective teachers, no research has been encountered examining these three variables together on prospective teachers.

### **Research questions**

1. How are prospective teachers' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores distributed?
2. Do prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels vary **according to gender**?
3. Do prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels vary **according to grade level**?
4. Do prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels vary **according to academic achievement**?
5. Do prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and

- job satisfaction levels vary **according to level of monthly income**?
6. Do prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels vary **according to department**?
7. Are there significant **relationships between** prospective teachers' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels?

### **Method**

The research was designed as a Survey Research. A cross-sectional survey approach was selected to describe the current situation. In the research, teacher candidates' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels were investigated according to gender, grade level, academic achievement, level of monthly income and department. Also, relationships between teacher candidates' levels of hopelessness, self-efficacy perceptions and job satisfaction levels were determined.

### ***Participants***

Participants of the study were prospective teachers who were studying in various departments of the Education Faculty of Uludağ University, namely Primary Education, Foreign Language Teaching, Turkish Education, Physical Education and Guidance & Psychological Counseling during the 2010-2011 academic year. 192 female and 108 male teacher candidates participated in the study voluntarily.

### ***Instruments***

The data regarding prospective teachers' hopelessness levels was collected via "Beck Hopelessness Scale" which was developed by Beck et al. (1974), and adapted to the Turkish educational context with an additional validity and reliability study by Seber et al. (1991). The data about teacher candidates' perceptions of self-efficacy was collected by means of the "Teacher's Sense of Efficacy Scale" which was developed by Tschannen-Moran & Hoy (2001) and adapted to the Turkish educational context by Aydın et al. (2004) with an additional validity and reliability study. In order to determine the subjects' job satisfaction, "Job Satisfaction Scale" developed by Kuzgun and others (1999) to measure this was used.

### ***Data Analysis***

SPSS 16 was used for statistical analysis. The data is continuous but does not have normal distribution. Therefore, for making intergroup comparisons, for the variables having non-normal distribution and more than two groups Kruskal Wallis, and for the other variables having non-normal distribution and two groups Mann-Whitney U tests were used. At the end, to determine the relationships between Level of Hopelessness, Level of Job Satisfaction and Perception of Self-Efficacy, Pearson correlation method was used. The significance value was chosen as  $\alpha=0.05$ .

## Results

**Table 1.** Levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores

	n	Mean	Min=0	Max=20
Levels of hopelessness	300	14.86		
Levels of job satisfaction	300	71.65	20-36= Never 36-52=Rarely 52-&8=Occasionally 68-84=Often 84-100=Always	
Self-efficacy scores	300	155.92	24-88= Low 89-152= Moderate 154-216=High	

Table 1 shows that teacher candidates' average level of hopelessness is high, their average level of job satisfaction corresponds to "often" and their average self-efficacy score is slightly higher than moderate.

**Table 2.** Comparisons of levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores according to gender (Mann-Whitney U Test)

Gender	Mean Ranks		P
	Female n=192	Male n=108	
Levels of hopelessness	151.65	148.46	.759
Levels of job satisfaction	149.20	152.81	.729
Self-efficacy scores	152.35	147.21	.623

As it is seen in table 2, teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores did not vary significantly according to gender. ( $p > .05$ )

**Table 3.** Comparisons of levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores according to grade level (Kruskal Wallis Test)

Grade Level	Mean Ranks				P
	1. n=41	2. n=109	3. n=113	4. n=37	
Levels of hopelessness	153.80	145.49	156.44	143.47	.752
Levels of job satisfaction	180.15	142.23	147.76	150.36	.117
Self-efficacy scores	172.40	149.83	140.59	158.47	.221

Table 3 shows that according to grade level; differentiations in levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores were not statistically significant. ( $p > .05$ )

**Table 4.** Comparisons of levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores according to academic achievement (Kruskal Wallis Test& Mann Whitney U Tests)

	Mean Ranks					p	Paired Comparison	
	1) 1.80 - below n=26	2) 1.80- 1.99 n=26	3) 2.00- 2.49 n=84	4) 2.50- 2.99 n=95	5) 3.00- above n=69			
Academic Achievement							1-4	.007
							1-5	.000
							2-3	.006
							2-4	.002
							2-5	.000
Levels of hopelessness	57.38	85.00	127.64	147.35	181.37	.000	1-5	.049
							2-4	.046
							2-5	.000
							3-5	.002
Levels of job satisfaction	106.50	103.73	130.02	145.95	167.64	.003	1-3	.025
							1-4	.010
							1-5	.003
							2-4	.020
							2-5	.002
Self-efficacy scores	69.63	104.92	134.44	149.37	161.37	.002	3-5	.037

Table 4 shows that according to level of academic achievement, statistically significant differences were determined ( $p < .01$ ). To determine the source of the differences, sub-groups were compared. For all three variables, statistically significant differences were found in favor of teacher candidates' having higher levels of academic achievement. Namely, when sub-groups of academic achievement level were compared to determine source of differentiation in level of hopelessness, significant differences between group 1 (having GPA 1.80 or below) and group 4 (having GPA in 2.50-2.99 interval) in favor of group 4, between group 1 and group 5 (having GPA 3.00 or above) in favor of group 5, between group 2 (having GPA in 1.80-1.99 interval) and group 3 (having GPA in 2.00-2.49 interval) in favor of group 3, between group 2 and group 4 in favor of group 4, and between group 2 and group 5 in favor of group 5 were found. When it came to determining the source of differences in level of job satisfaction, there were also significant differences between group 1 and group 5 in favor of group 5, group 2 and group 4 in favor of group 4, and group 3 and group 5 in favor of group 5. Similarly, the source of variation in teacher self-efficacy scores was determined and statistically significant differences between group 1 and group 3 in favor of group 3,

between group 2 and group 4 in favor of group 4, between group 2 and group 5 in favor of group 5, and between group 3 and group 5 in favor of group 5 were reached.

**Table 5.** Comparisons of levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores according to level of monthly income (Kruskal Wallis Test)

Monthly Income	Mean Ranks					p
	0-150 n=50	150-250 n=58	260-350 n=69	351-450 n=54	450 – above n=69	
Levels of hopelessness	132.93	160.16	153.70	146.60	154.96	.528
Levels of job satisfaction	148.66	157.00	151.35	149.73	146.12	.970
Self-efficacy scores	161.52	163.78	140.64	142.54	147.44	.463

In table 5 it can be seen that teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores did not vary significantly according to level of monthly income. ( $p > .05$ )

**Table 6.** Comparisons of levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores according to department (Kruskal Wallis Test & Mann-Whitney U)

Department	Mean Ranks					p	Paired Comparison	
	1) Primary Edu. n=54	2) Physical Edu. n=65	3) Turkish Edu. n=62	4) Guid& PscyCou n=60	5) Foreign Lan.Edu n=59			
Levels of hopelessness	111.68	160.03	175.78	121.80	183.22	.000	1-2	.001
							1-3	.000
							1-5	.000
							2-4	.011
							3-4	.001
Levels of job satisfaction	111,14	197.14	175.88	93.19	175.15	.000	4-5	.000
							1-2	.000
							1-3	.000
							1-5	.000
							2-4	.000
Self-efficacy scores	131.59	176.98	201.83	96.28	145.82	.000	3-4	.000
							3-5	.000
							4-5	.001
							1-2	.004
							1-3	.000
1-4	.004							
2-4	.000							
2-5	.046							
3-4	.000							
3-5	.000							
4-5	.001							

Table 6 shows that according to teacher candidates' departments, statistically significant differences were determined for all three variables ( $p < .01$ ). To determine the source of the differences, sub-groups were compared.

Firstly, teacher candidates' levels of hopelessness differentiate significantly between Primary Education and Physical Education in favor of Physical Education, between Primary Education and Turkish Education in favor of Turkish Education, between Primary Education and Foreign Language Education in favor of Foreign Language Education, between Physical Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Physical Education, between Turkish Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Turkish Education, and between Guidance and Psychological Counseling and Foreign Language Education in favor of Foreign Language Education ( $p < .05$ ).

Secondly, teacher candidates' levels of hopelessness differentiate significantly between Primary Education and Physical Education in favor of Physical Education, between Primary Education and Turkish Education in favor of Turkish Education, between Primary Education and Foreign Language Education in favor of Foreign Language Education, between Physical Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Physical Education, between Turkish Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Turkish Education, and between Guidance and Psychological Counseling and Foreign Language Education in favor of Foreign Language Education ( $p < .05$ ).

Thirdly, teacher candidates' self-efficacy scores differentiate significantly between Primary Education and Physical Education in favor of Physical Education, between Primary Education and Turkish Education in favor of Turkish Education, between Primary Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Primary Education, between Physical Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Physical Education, between Physical Education and Foreign Language Education in favor of Physical Education, between Turkish Education and Guidance and Psychological Counseling in favor of Turkish Education, between Turkish Education and Foreign Language Education in favor of Turkish Education, and between Guidance and Psychological Counseling and Foreign Language Education in favor of Foreign Language Education ( $p < .05$ ).

**Table 7.** Correlations of Self-efficacy Score and Levels of Hopelessness and Job Satisfaction

	Correlation		Correlation Value (r)	p
Self-efficacy score	↔	Level of hopelessness	.406	.001
Self-efficacy score	↔	Level of Job Satisfaction	.492	.001

To determine relationships between variables, Pearson correlation was used because the data is continuous. As table 7 shows, between self-efficacy scores and level of hopelessness a moderate relationship was determined ( $p < .01$ ), and between self-



efficacy scores and Level of Job Satisfaction a moderate relationship was determined ( $p < .01$ ).

### **Conclusion and Implications**

Teacher candidates remarkably suffer from hopelessness, think that they are only occasionally satisfied with the teaching profession and have a self-efficacy score slightly higher than moderate. According to results of Roth (2005), Coleman (2004), Kathleen (2005) and Oxendine (2005), it is determined that teachers' beliefs about their own talents and their level of self-efficacy are higher. This high hopelessness level can be related to their expectation of unemployment in future (Ceyhan, 2004). Regulations on teacher assignment are needed to increase students' level of hopefulness.

Female and male teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores do not vary significantly according to gender. This result is supported by several researches (Taşdan & Tiryaki, 2008; Akçöltekin & Doğan, 2012; Ersoy et al. 2010; Kırımoglu, 2010; Yılmaz, 2012; Durak, 1994; Gençay & Gençay, 2011; Şahin, 2002).

No significant differences were detected in teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction or self-efficacy according to grade level. Studies of Cerit (2009), Ersoy et al. (2010), and Şengül & Güner (2012) supported this result. Variance in self-efficacy score in favor of grade level was expected. Activities and implementations should be added to the curriculum of teacher education programs to increase students' awareness of self-efficacy perception. It is to be expected the senior teachers' job satisfaction level will be significantly different in any direction than others'. Researches on teaching practice should be done to understand its effectiveness.

According to level of academic achievement teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores vary significantly. Students with a higher level of academic achievement have higher levels of hopelessness, job satisfaction and higher self-efficacy scores. This result is parallel with results of Çelikel and Erkorkmaz (2008). According to Üngüren and Ehtiyar (2009), level of academic achievement is an important predictor for level of hopelessness. On the other hand, the increase in hopelessness level with academic achievement is worrisome and thought-provoking.

Teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores did not vary significantly according to monthly income. This result is supported by results of some other studies (Adıgüzel et al. 2011; Şahin & Dursun 2009). However, Şahin and Dursun (2009) revealed that teacher candidates' levels of hopelessness vary according to perceived level of income. Because level of income is important in terms of positive future expectations, it may affect teacher candidates' level of hopelessness. Therefore, increasing working teachers' level of income can be suggested to decrease teacher candidates' level of hopelessness.

Teacher candidates' levels of hopelessness, levels of job satisfaction and self-efficacy scores vary significantly according to their departments. Teacher candidates' hopelessness levels are higher in favor of Foreign Language Education, job satisfaction levels are in favor of Physical Education and levels of self-efficacy perception are higher in favor of Turkish Education departments. Factors causing hopelessness of teacher candidates studying in the Foreign Language Education department and factors reducing job satisfaction and self-efficacy perception levels of Guidance and Psychological Counseling teacher candidates should be determined and eliminated.

Finally, self-efficacy scores correlate with levels of both hopelessness and job satisfaction. As teacher candidates' self-efficacy perceptions increase, both their hopelessness and job satisfaction levels rise. Similar results were reached by several studies (Caprara et al., 2006; Koç et al., 2009; Dursun & Aytac, 2012; Avşaroğlu et al., 2005; Keijing, 2004; Coleman, 2004; Muhonen-Hernandez, 2005; Boz & Uzuntiryaki, 2006; Cemaloğlu & Şahin, 2007). Relationship between self-efficacy and hopelessness should be researched for deeper understanding. To benefit from the relationship between self-efficacy and job satisfaction, efforts should be made for teacher candidates to be aware of their self-efficacy perception and to improve it.

## **Özet**

### **Giriş**

Günümüzde bireyler, hayatın her alanında ken-dini hissettiren zorlamalarla dolu bir yaşamla karşı karşıyadır. Bu zorlamalar bireyin psikolojik dengesi-ni bozarak, bir taraftan yaşamın devamı için gerek-li olan enerjiyi açığa çıkarmakta, diğer taraftan tüm enerjisini yok edebilecek bir paradoksla bireyi çare-siz, savunmasız ve zayıf bırakabilmektedir (Avşaroğ-lu ve diğr.,2005). Bireyler stres verici duygular karşısında (üzülmek, kızgın olmak, korkmak gibi) kendilerini nasıl yatıştıracaklarını ya da sakinleştireceklerini bilemedikleri zaman kendilerini çaresiz hissetmektedirler (Smith ve diğr.,2009). Bireyin karşılaştığı problemlerin üstesinden gelebilmesi için işini severek ve zevk alarak yapması gerekmektedir. Bu nedenle bireylerin iş doyumunu düzeyleri psikolojik sağlıklarının ve problemleri çözebilme becerilerinin de bir göstergesi kabul edilmektedir (Spector, 1997).

Öğretmenler hazırlanan eğitim programları aracılığı ile öğrencilerine yeni davranışlar kazandırmaktadırlar. Öğrencilere kazandırılması gereken davranışların niteliklerine bağlı olarak öğretmenlerin de meslekleri açısından belli bir doyuma ulaşmaları ve bu doyum çerçevesinde yaptıkları işten zevk almaları da beklenmektedir. Alan yazında iş doyumunun farklı tanımları yapılmıştır. İlk olarak iş doyumunu kişinin işini sevme düzeyi olarak tanımlanabilir (Locke, 1983). İş doyumunu, Sung-Mook ve Giannakopoulos (1994)'a göre kişinin yaşama ilişkin gösterdiği pozitif duygusal tepkiler; Izgar (2000)'a göre bir bireyin işinden mutlu olmasını ve haz almasını sağlayan boyut; Ke-

ser (2005)'e göre çalışanların bedensel ve zihinsel sağlıkları yanında, bireysel fizyolojik ve ruhsal duyguların bir belirtisi; Motowidlo (1996)'ya göre iş çevresinin bireyi tatmin etmesi konusunda bireyde oluşan yargı; Başaran'a göre (2008) bir örgütün iki temel amacından birisi ve Erdoğan (1996)'a göre kişinin iş deneyimlerinin sonucunda ortaya çıkan olumlu ruh halidir. Etkili örgütler, iş doyumunu yüksek çalışanların örgütün uzun dönemli yararları için yaşamsal bir öneme sahip olduğunu kavramış örgütlerdir (Güç-lü, 2001). Bu nedenle eğitim kurumlarının da çalışanlarının gereksinimlerini yeterince karşılamaları beklenmektedir. Aksi takdirde öğretmenlerin mesleklerine karşı olumsuz tutum sergilemeleri ve iş doyumsuzluğu yaşamaları mümkündür. Staw (1984)'a göre, bireyin yaptığı işin beden ve ruh sağlığına olan etkileri, kaygı, endişe, stres vb. unsurları da beraberinde ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Birey yaptığı işte kendini ortaya koyma fırsatı bulamazsa ve desteklenmezse, yaşadığı stres nedeniyle tükenmişliğe ve umutsuzluğa düşebilmektedir (Çokluk, 2000). Umutsuzluk kavramı; Beck ve arkadaşlarına (1975) göre, geleceğe dönük bir dizi olumsuz beklentilerin sonucu olarak ortaya çıkan duygu durumu, Abramson ve arkadaşları (1989)'na göre, kişinin kendisini olumsuz özellikler ile tanımlaması, gelecek ile ilgili olarak olumsuz beklentiler içinde olması ve olumsuz yaşantılarını değişmez ve genel kabul etmesi, Abela ve Seligman'a göre (2000), kötü olayların, durumların oluşacağı ve bireyin bunu değiştirmek için hiçbir şey yapamayacağı beklentisi ve depresyonun da temel bir nedeni, Ceyhan(2004)'a göre, isteksizlik, güçsüzlük, güdülenme eksikliği, karamsarlık, dikkatini verememe, yaşamda düzensizlikler gibi belirtiler, Abela ve Seligman, (2000)'a göre kişinin sağlığı, hayata karşı yaklaşımı ve verimliliği üzerindeki etkisidir. Sarı (2007)'ya göre kaygı seviyesi yükseldikçe endişe ile ilgili olumlu inançların ve olumsuz değerlendirmelerin anlamlı olarak artarak farklılaştığı görülmüştür. Bu inançlar aynı zamanda bireyin yaptığı bir işi ne kadar başarılı yerine getirip getiremediğine yönelik olan özyeterlik algıları ile ilişkili olabilmektedir. Özyeterlik algısı, bireylerin herhangi bir konuda etkinlikte bulunabilme kapasiteleri hakkındaki yargılarıdır. Bireylerin kendi kapasiteleri hakkındaki yargıları, bir işi başarılı olarak yerine getirmede ne kadar yeterli olduklarına ilişkin bakış açıları ile ilgilidir (Bandura, 2001). Bireyler karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelebilmek için bazı stratejiler geliştirebilirler. Schunk (2004) ise, mesleğine karşı daha olumlu tutum sergileyen öğretmenlerin, öğrencilerinin başarılı olabileceklerine daha fazla inandıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenler alan bilgileri bakımından yeterli olsalar bile, mesleklerinden yeterince doyum alamaz ve iş geleceklerine yönelik umutsuzluk, kaygı ve endişe içerisinde bulunarak özyeterlik duygusundan yoksun olurlarsa öğrenme ve öğretme süreçlerinde verimli olmaları beklenemez. Bu durumun ortaya koyduğu önem doğrultusunda bu araştırmada, öğretmenlerin iş doyumları, umutsuzluk düzeyleri ve özyeterlik algıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmüştür. Bu önem doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır;

1. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzey puanları dağılımı nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri **cinsiyete** göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri **sınıf düzeylerine** göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri **akademik başarılarına** göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri **aylık gelir düzeylerine** göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri **bölümlerine** göre farklılık göstermekte midir?
7. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

### **Yöntem**

Bu araştırmada, Eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyumları ve özyeterlik algıları cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine akademik başarı düzeylerine, aylık gelir düzeylerine ve bölümlerine göre betimsel olarak incelenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyumları ve özyeterlik algıları arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir.

### **Çalışma grubu**

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim bölümü sınıf, öğretmenliği, Yabancı Diller, Türkçe, Beden Eğitimi ve Spor ve rehberlik ve psikolojik danışma bölümünde okuyan yaş ortalamaları  $21,1 \pm 2,3$  olan 192 kadın ve yaş ortalamaları  $21,4 \pm 1,6$  olan 108 erkek toplam 300 öğretmen adayı gönüllü olarak katılmıştır.

### **Veri toplama araçları**

Öğretmen adaylarının özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilmiş ve Aydın ve arkadaşları (2004) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması ile ülkemiz koşullarına adapte edilmiş Öğretmen Özyeterlik Ölçeği (Teachers' Sense of Efficacy Scale,) kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri ise Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen, Seber ve arkadaşları (1991) geçerlik ve güvenilirlik çalışması ile ülkemiz koşullarına adapte edilmiş "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ile tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının iş doyum düzeylerini belirlemek amacıyla Kuzgun, Aydemir ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen İş Doyum Ölçeği kullanılmıştır.

### *Veri analizi*

Elde edilen veriler SPSS 16 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalarda normal dağılım göstermeyen grup sayısı ikiden fazla değişkenler için Kruskal Wallis, grup sayısı iki olan değişkenler için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algı düzey puanları arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Yöntemi ile tespit edilmiştir. Anlamlılık düzeyi  $\alpha=0.05$  olarak kabul edilmiştir.

### **Bulgular**

İlk olarak, öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyi, iş doyum düzeyi ve özyeterlik algısı puanı ile ilgili verileri incelendiğinde, umutsuzluk düzeylerinin yüksek, iş doyumlarının sıklıkla ve özyeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri sonucunda ise öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinde, iş doyum düzeylerinde ve özyeterlik algısı puanlarında cinsiyet, sınıf düzeyi ve aylık gelir değişkenlerinden herhangi birine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma tespit edilememiştir.

Ancak öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinde, iş doyum düzeylerinde ve özyeterlik algısı puanlarında akademik başarı düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma belirlenmiştir ( $p<0,05$ ).

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmada ise; akademik başarı düzeyi en düşük 1 en yüksek 5 olmak üzere akademik başarı düzeyi 1 ve 4 arasında 4 lehine, 1 ve 5 arasında 5 lehine, 2 ve 3 arasında 3 lehine, 2 ve 4 arasında 4 lehine, 2 ve 5 arasında 5 lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,01$ ). Öğretmen adaylarının iş doyum düzey puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmada ise; akademik başarı düzeyi 1 ve 5 arasında 5 lehine, 2 ve 4 arasında 4 lehine, 2 ve 5 arasında 5 lehine, 3 ve 5 arasında 5 lehine, anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ). Benzer biçimde öğretmen adaylarının özyeterlik algısı puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmada ise; akademik başarı düzeyi 1 ve 3 arasında 3 lehine, 1 ve 4 arasında 4 lehine, 1 ve 5 arasında 5 lehine, 2 ve 4 arasında 4 lehine, 2 ve 5 arasında 5 lehine ve 3 ve 5 arasında 5 lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algısı puanları okudukları bölüm değişkenine göre incelendiğinde ise umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür ( $p<0,01$ ).

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmaya göre,

Sınıf Öğretmenliği (SÖ) ile Beden Eğitimi (BE) arasında BE lehine, SÖ ile Türkçe arasında Türkçe lehine, SÖ ile Yabancı Dil (YD) arasında YD lehine, BE ve Psikoloji Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) arasında BE lehine, Türkçe ve PDR arasında Türkçe lehine, PDR ve YD arasında YD lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

Öğretmen adaylarının iş doyumunu düzeyi puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmaya göre, SÖ ile BE arasında BE lehine, SÖ ile Türkçe arasında Türkçe lehine, SÖ ile YD arasında YD lehine, BE ve PDR arasında BE lehine, Türkçe ve PDR arasında Türkçe lehine, PDR ve YD arasında YD lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,01$ ).

Öğretmen adaylarının özyeterlik puanları ile akademik başarı puanları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmaya göre, SÖ ile BE arasında BE lehine, SÖ ile Türkçe arasında Türkçe lehine, SÖ ve PDR arasında, BE ve PDR arasında BE lehine, SÖ lehine, SÖ ile YD arasında YD lehine, BE ve PDR arasında BE lehine, BE ve YD arasında BE lehine, Türkçe ve PDR arasında Türkçe lehine, Türkçe ve YD arasında Türkçe lehine PDR ve YD arasında YD lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyleri, iş doyum düzeyleri ve özyeterlik algısı puanları arasındaki ilişkileri gösteren Pearson korelasyon katsayıları hesaplandığında istatistiksel olarak anlamlı olan şu ilişkilere ulaşılmıştır. Özyeterlik algısı ile umutsuzluk düzey puanları arasında ( $r = .406$ ;  $p< .0 01$ ), ve özyeterlik algısı ile iş doyum puanları arasında ( $r = .492$ ;  $p< .0 01$ ), olumlu yönde ilişki vardır.

### ***Sonuç ve Öneriler***

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin yüksek, iş doyumlarının sıklıkla ve özyeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Roth(2005), Coleman (2004), Kathleen, (2005), Oxendine, ( 2005) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de, öğretmenlerin kendi yeteneklerine olan inançları ile özyeterlik algı düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kadın ve erkek öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçları destekler nitelikte, Taşdan ve Tiryaki (2008) tarafından öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri üzerinde yapılan, Akçöltekin ve Doğan (2012) tarafından sınıf öğretmenleri, Ersoy ve arkadaşları (2010), Kırımoğlu (2010) tarafından öğretmen adayları, Yılmaz (2012), Durak, (1994), Gençay ve Gençay(2011), Şahin(2002), Ersoy ve arkadaşları(2010) tarafından da öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri üzerinde yapılan araştırma sonuçları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanları arasında sınıf düzeylerine göre istatistiksel düzeyde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonucu destekler biçimde Cerit (2010), Şengül ve Güner (

2012) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri bakımından umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ersoy ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise, 1. ve 4. sınıflar arasında umutsuzluk puanları açısından bir farklılık olmamakla beraber, birinci sınıflara ait umutsuzluk puanı dördüncü sınıflara ait umutsuzluk düzeyinden daha düşük bulunmuştur. Sınıf düzeyi yükseldikçe umutsuzluk düzeyinin arttığı söylenebilir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin azaltılabilmesi ve özyeterlik algısı farkındalıklarını arttırmak için gereken tedbirlerin 1. Sınıf düzeyinden itibaren alınması ve öğretmen atamalarına yönelik engellerin kaldırılması amacıyla da gereken düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanları arasında akademik başarı düzeylerine göre istatistiksel düzeyde anlamlı düzeyde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin akademik başarısı düşük öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Akademik başarı arttıkça umutsuzluk düzeyi de artmaktadır. Bu sonuç Çelikel ve Erkorkmaz (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile uyumludur. Üngüren ve Ehtiyar (2012) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de yükseköğretimdeki başarı durumu umutsuzluk düzeylerinin önemli bir yordayıcısıdır.

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanları arasında aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel düzeyde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonucu destekler nitelikte, Adıgüzel ve arkadaşları (2011) ile Şahin ve Dursun (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin aylık gelirlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzey puanları, iş doyum düzey puanları ve özyeterlik algısı puanları arasında bölümlerine göre istatistiksel düzeyde anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyinin daha çok yabancı dil öğretmen adayları lehine, iş memnuniyetinin daha çok beden eğitimi öğretmenleri lehine ve özyeterlik algı düzeylerinin ise Türkçe öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmen adaylarının temelde bir spor becerisine sahip olarak bu bölümü tercih etmeleri ve diğer bölümlere göre mezuniyetten sonra daha kolay iş bulabilmeleri iş doyumlarının diğer bölümlere göre daha olumlu olmasının bir nedeni olabilir. Türkçe öğretmen adaylarının da özyeterlik algı düzeylerinin yüksek olması ise önceki eğitim düzeylerindeki başarılarının yüksek olması ve bölüme yüksek puan alarak girmiş olmaları ile ilişkili olabilir.

Öğretmen adaylarının, özyeterlik algısı ile umutsuzluk düzeyleri ve iş doyumları arasında olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre özyeterlik algı düzeyi arttıkça iş doyumunu ve umutsuzluk düzeyi de artmaktadır. Bu sonuç öğretmen adaylarının geleceğe yönelik mesleğe atanabilme kaygısını yaşamalarından kaynaklanabilir. Mesleği başarı ile yapabilme kapasitesine sahip olduklarının farkında

olmaları ve mesleklerinden doyum almalarına rağmen mesleği uygularken yetersiz kabilecekleri endişesine kapılmaları umutsuzluk düzeylerini arttırmış olabilir. Benzer biçimde Caprara ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçları da, öğretmenlerin özyeterlik algılarının kendi iş doyumları üzerinde olumlu yönde bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Koç ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin iş doyumunu ve doyumsuzluğu ile performansları arasında kuvvetli bir ilişki olduğu, Dursun ve Aytaç (2012) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre iş deneyimi ile umutsuzluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık, Avşaroğlu ve arkadaşları (2005) tarafından öğretmenler üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin yaşam doyumunu ile duygusal tükenme ve kişisel başarısızlık arasında negatif yönlü, yaşam doyumunu ile iş doyumunu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki, Keijing(2004) tarafından öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre işe uygun motivasyon kaynaklarının uygun biçimde sağlanması durumunda öğretime yönelik özyeterlik algı düzeylerinde belirgin bir artışın olduğu, Coleman (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecine yönelik iş deneyimleri ve ilgileri arttıkça, özyeterlik algı düzeyleri de daha olumlu yönde geliştiği, Muhonen-Hernandez (2005) tarafından yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin özyeterlik algı düzeylerinin, bireysel ve iş gelişimlerine belirgin biçimde katkı sağladığı, Boz ve Uzuntiryaki (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise, yüksek öğretim kurumlarında özellikle öğretmen adaylarının özyeterlik algılarının geliştirilmesine imkan verilmesi gerektiği, Cemaloğlu ve Şahin (2007) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre de öğretmenlerin iş verimliliklerini değerlendirmelerinin, mesleklerini isteyerek yapmalarının, öğretmenlikten duydukları manevi doyumun duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıyı etkilediği tespit edilmiştir.

Bu görüşlerden hareketle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini severek yapabilmeleri için iş doyumuna ulaşma koşullarını tanımları ve uygulama yapmaları gerekmektedir. İş geleceklerine yönelik umutsuzluklarını azaltmak ve motivasyonlarını arttırmak amacıyla akademik başarılarının önündeki engeller kaldırılmalı, başarılarını arttırmak için çeşitli destekler verilmeli, gerektiğinde özyeterlik algılarını geliştirici seminerler düzenlenerek katılımları sağlanmalıdır.

## References

- Abela, J. R. Z. & Seligman, M. E. P. (2000). The hopelessness theory of depression: A test of the diathesis-stress component in the inter-personal and achievement domains. *Cognitive Therapy and Research*, 24 (4), 361-378.
- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I., & Alloy, L. B. (1989). Hopelessness depression: A



- theory-based subtype of depression. *Psychologicalreview*, 96(2), 358.
- Adıgüzel, Z., Ünsal, Y.& Karadağ, M. (2011). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin demografik özelliklerinin belirlenmesi: İstanbul örneği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 29-37.
- Akçöltekin, A. & Doğan, S. (2012). Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Ardahan ili örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 5(7), 49-59.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. & Kahraman, A. (2005) Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve iş tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 115-129.
- Aydın, Ç., Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale. *Eğitim ve Bilim (Education and Science)*, 30(137), 74-81.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Başaran, İ. E. (2008). *Örgütsel davranış*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık. **İNGİLİZCE METİNDE YOK**
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: The hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861.
- Beck, A.T., Kovacs, M. & Weissman, A. (1975). *Hopelessness and suicidal behaviour*. JAMA, 234 (11), 1146-1149.
- Boz Y. & Uzuntiryaki, E. (2006). Fen öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının öğretme stillerine etkisi üzerine bir çalışma. Çalışma VII. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulmuştur*. 6-8 Eylül. Ankara: Gazi Üniversitesi: 12-16.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P., & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of school psychology*, 44(6), 473-490.
- Cemaloğlu N & Şahin D. E. (2007). Öğretmenlerin iş tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Cerit, Y. (2009) Öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri ile işbirliği yapma düzeyleri arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Dergisi*, 22(2), 637-657.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-101.
- Coleman, B. K. (2004). An examination of teachers' self-efficacy in using computer technology for instruction. Ph.D. University Of South Carolina. Pro Quest Dissertations & Theses. AAT 3142806. s. 1-152.
- Çelikel, F. Ç. & Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve

- umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-9.
- Çokluk, Ö. (2000). Örgütlerde tükenmişlik Yönetimde çağdaş yaklaşımlar. C. Elma ve K. Demir (Ed). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Durak, A. (1994). Beck umutsuzluk ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 1-11.
- Dursun, S. & Aytaç, S. (2012) Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1).
- Erdoğan, İ. (1996). *İşletme yönetiminde örgütsel davranış*, İstanbul: İşletme Fakültesi, Yayın No: 266.
- Ersoy, E., Küçükkaragöz, H., Deniz, H. & Karataş, E. (2010). Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi, *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5(4), 1534-1542.
- Gençay, S. & Gençay, Ö. A. (2011). A comparison of the life satisfaction and hopelessness levels of teacher candidates in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(2), 182-186.
- Güçlü, N. (2001). Stres yönetimi, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 91-109.
- Izgar, H. (2000). *Okul yöneticilerinin tükenmişlik düzeyleri (burnout) nedenleri ve bazı etken faktörlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kathleen, K. E. (2005). *Professional development for teacher learning: interaction of self-efficacy and change culture as applied to teacher learning in a Professional developmental model*. Ed.D. Northern Illinois University. Pro Quest Dissertations & Theses. AAT 3185439. s: 1-286.
- Keijing, L., D. 2004. A comparison of American and Chinese teacher education candidates: Reasons for becoming teachers and teaching self-efficacy beliefs. Indiana University of Pennsylvania. Pro Quest Dissertations & Theses. AAT 3133931. s. 1-180.
- Keser, A., (2005). İş doyum ve yaşam doyum ilişkisi: Otomotiv sektöründe bir uygulama, *Çalışma ve Toplum*, 4, 77-96.
- Kırımoglu, H. (2010). Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 37-46.
- Koç, H., Yazıcıoğlu, İ. & Hatipoğlu, H. (2009). öğretmenlerin iş doyum algıları ile performansları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 13-22.
- Kuzgun, Y., Sevim, S. A., & Hamamcı, Z. (1999). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 14-18.
- Locke, E. (1983). Nature and causes of job satisfaction. In J. Durnette (Ed.), *Handbook of industrial and organizational psychology*, USA: Wiley & Sons.

- Motowidlo, S. J. (1996). Orientation toward the job and organization. In K. R. Murphy (Ed.), *Individual differences and behaviour in organizations*. (pp. 175-208). San Francisco: Jossey-Bass.
- Muhonen-Hernandez, V. (2005). California Teacher Evaluation and improved Teacher Practice. Ed. D., University of Southern California. s: 1-171. Pro Quest Dissertations&Theses AAT 0542205742. ISBN: 0542205742.
- Oxendine, O.H. (2005). *The sources that contribute to the self-efficacy beliefs of teachers during the early stages of implementing comprehensive changes in reading instruction*. Ed.D., The University Of North Carolina At Greensboro. Pro Quest Dissertations&Theses. AAT 3180085. s: 1-127.
- Roth, J. F. (2005). The role of teachers' self-efficacy in increasing children's physical activity. Ph.D. Louisiana State University And Agricultural & Mechanical College. Pro Quest Dissertations&Theses AAT 3167152. s: 1-193.
- Sarı, S. (2007). *Sürekli kaygının yordayıcıları olarak belirsizliğe tahammülsüzlük, endişe ile ilgili inançlar ve kontrol odağının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Schunk, D. H. (2004). *Learning Theories: An Educational Perspective*. (4th Ed.). New Jersey: Upper Saddale River.
- Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C., & Tekin, D. (1993). Umutsuzluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142.
- Smith, M., Jaffe-Gill, E. & Seggl, J. (2009). Stress symptoms, signs, & causes the effects of stress overload and what you can do about it. Retrieved from <http://helpguideorg/mental/stresssigns.htm> 13.10.2010.
- Spector, P.E. (1997). *Job satisfaction: Application, assessment, cause, and consequences*. California: SAGE Publications.
- Staw, B. M. (1984). Organizational behavior: A review and reformulation of the field's outcome variables. *Annual Review of Psychology*, 35, 627-266.
- Sung-Mook, H. & Giannakopoulos, E. (1994). The relationship of satisfaction with life to personality characteristics. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 128(5), 547-555.
- Şahin, A. (2002). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, 13, 143-157.
- Şahin, H. & Dursun, A. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları: Burdur örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 160-174.
- Şengül, S. & Güner, P. (2012). İlköğretim matematik öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Çalışma X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde sunulmuştur*. Niğde: Niğde Üniversitesi, 27-30 Haziran.
- Taşdan, M. & Tiryaki, E. (2008). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması, *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 54-70.

- Tschanen-Moran, M. & Hoy, A. F. (2001). Teacher efficacy: Capturing an exclusive construct, *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Üngüren, E.&Ehtiyar, R.(2009).TürkveAlmanöğrencilerin umutsuzluk düzeylerininink arşılaştırılmasıve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2093-2127.
- Yılmaz,K.(2012).İlköğretimokulu öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(2), 1-14.